

/ Taalonderwijs voor de toekomst

MET GEACTUALISEERDE KERNDOELEN VOOR HET PRIMAIR ONDERWIJS, DE ONDERBOUW VAN HET VOORTGEZET ONDERWIJS EN HET (VOORTGEZET) SPECIAAL ONDERWIJS WORDT HET LEERGEBIED NEDERLANDS WEER BIJ DE TIJD GEBRACHT.

De nieuwe kerndoelen beschrijven kennis en vaardigheden bovendien in samenhang, in drie domeinen: Communicatie, Taal en Literatuur. Eind september levert SLO de conceptkerndoelen op en gaan scholen deze beproeven op bruikbaarheid.

Het afgelopen jaar boog een team van leraren, vak- en curriculumexperts zich over de actualisatie van de kerndoelen Nederlands. Belangrijke richtsnoeren daarbij waren onder meer recente inzichten uit onderzoek en praktijk, zoals de visiestukken van het Meesterschapsteam Nederlands en de Taalunie. Jocelijn Pleumeekers, als curriculumontwikkelaar Nederlands betrokken bij het team, noemt als voorbeeld het belang van integraal taalonderwijs: "Vaardigheden als lezen, schrijven en spreken versterken elkaar, weten we uit onderzoek. In de conceptkerndoelen hebben we daarom een betere verbinding tussen de verschillende taalvaardigheden gemaakt."

Taalvaardig

Met die integrale insteek komen de conceptkerndoelen tegemoet aan de veelgehoorde wens van leraren, opleiders en wetenschappers dat Nederlands meer moet zijn dan een optelsom van vaardigheden. Om het leergebied aantrekkelijker en inhoudelijker te maken voor leerlingen zou vakinhoud meer centraal moeten staan. Dat is precies de gedachte achter de voorliggende conceptkerndoelen.

Drie inhoudelijke, nauw samenhangende domeinen staan centraal: Communicatie, Taal en Literatuur. "Iedereen taalcompetent is daarbij het motto", vertelt Pleumeekers. "We vinden het belangrijk dat leerlingen inzicht verwerven in hoe taal, literatuur en communicatie werken. Dat ze ontdekken dat taal een heel krachtig middel is en dat ze het nut en plezier ervan zien: taal brengt jou iets en maakt deel uit van jouw identiteit."

Taalbeschouwing blijft dan ook een wezenlijk onderdeel van Nederlands, maar wel vanuit een andere insteek. Het gaat om kennis en inzichten over taal(gebruik) die leerlingen nodig hebben om zichzelf als taalgebruiker en taalleerder verder te ontwikkelen. "Leerlingen moeten kunnen nadenken over keuzes in taalgebruik, zoals zinsopbouw en woordkeus én het effect ervan."

"Met de integrale insteek komen de conceptkerndoelen tegemoet aan de veelgehoorde wens van leraren, opleiders en wetenschappers dat Nederlands meer moet zijn dan een optelsom van vaardigheden."

JOCELIJN PLEUMEEKERS
Lid van het kerndoelenteam
curriculumontwikkelaar
Nederlands

MIRJAM BRAND
Programmamanager
actualisatie kerndoelen bij SLO

Met een eigen domein krijgt ook het literatuuronderwijs een kwaliteitsimpuls. "Dat betekent niet dat leerlingen niet meer 'De waanzinnige Boomhut' mogen lezen, maar wel dat ze bij Nederlands in aanraking moeten komen met uitdagende (jeugd)literatuur en zo hun eigen leesvoorkeur ontdekken", licht Pleumeekers toe. "Daarnaast moeten ze ingewijd worden in de functies van literatuur en de diverse verteltechnieken. Wat doen schrijvers bijvoorbeeld om spanning te creëren? Daarover kun je al vroeg met leerlingen in gesprek gaan."

Betere balans

Daarnaast is getracht een betere balans tussen de vaardigheden te waarborgen. In het huidige onderwijs ligt de focus sterk op begrijpend lezen en zijn (creatief) schrijven en spreken onderbelicht. “In de nieuwe conceptkerndoelen is meer aandacht voor mondelinge taalvaardigheid, interactie en creatief schrijven. We vinden het belangrijk dat leerlingen zich leren uiten in taal en taal op allerlei manieren weten te gebruiken.”

Uiteraard blijft ook lezen belangrijk. “Maar we zijn nu veel explicieter over waar het bij diep tekstbegrip om draait: om het leggen van verdiepende verbanden en informatie uit de tekst integreren met wat je al weet en denkt. Ook het kritisch omgaan met bronnen hoort daarbij.”

“In de nieuwe conceptkerndoelen is meer aandacht voor mondelinge taalvaardigheid, interactie en creatief schrijven. We vinden het belangrijk dat leerlingen zich leren uiten in taal en taal op allerlei manieren weten te gebruiken.”

Dat uitleggen waar het over gaat, was een belangrijk uitgangspunt bij de actualisatie. Elke kerndoelzin wordt daarom vergezeld van een duidelijke uitwerking (‘Het gaat hierbij om...’) en toelichting met een of meer voorbeelden (‘Te denken valt aan...’). Kritiek op de huidige kerndoelen, die dateren uit 2006, was namelijk dat deze veel te algemeen en globaal geformuleerd waren en te weinig houvast boden bij wat er bedoeld werd. De geactualiseerde kerndoelen geven die houvast nadrukkelijk wel.

Samenhang

Naast beheersingsdoelen (wat leerlingen moeten kennen en kunnen) zijn er ook aanbods- en ervaringsdoelen. Een voorbeeld van een ervaringsdoel heeft te maken met de functies van lezen. “Je kunt een leerling wel laten ervaren dat het lezen van een boek je verschillende dingen kan opleveren, zoals ontspanning of het opdoen van nieuwe inzichten, maar hem of haar er natuurlijk niet op toetsen”, licht Pleumeekers toe. Aanbodsdoelen beschrijven het onderwijsaanbod aan alle leerlingen waar scholen voor hebben te zorgen. Bij Nederlands gaat het bijvoorbeeld over zorgen voor een rijke leesomgeving en taalontwikkeling in alle leergebieden en vakken stimuleren. Dat laatste is een belangrijke onderlegger in de nieuwe conceptkerndoelen.

Er is niet alleen gestreefd naar samenhang binnen een leergebied, maar ook tussen leergebieden. “In andere leergebieden verdiepen leerlingen de bij Nederlands geleerde vaardigheden, zoals lezen, schrijven, redeneren en met elkaar in gesprek gaan”, vertelt Pleumeekers. “Omgekeerd hebben ze de bij de andere leergebieden opgedane kennis nodig om teksten te begrijpen of zelf te maken.”

Mirjam Brand, programmamanager actualisatie kerndoelen bij SLO, vertelt dat er naast samenhang tussen leergebieden en vakken, ook veel oog is voor de doorlopende lijn Nederlands van primair onderwijs (po) tot bovenbouw voortgezet onderwijs (vo). Daarnaast gelden de geactualiseerde kerndoelen straks ook voor het (voortgezet) speciaal onderwijs. Zo heeft het kerndoelenteam tegelijkertijd doelen voor po, onderbouw vo en (v)so geformuleerd. Ten slotte loopt parallel aan de actualisatie van de kerndoelen een traject voor de actualisatie van examenprogramma’s in de bovenbouw vo. “Zo kunnen we echt werken aan doorgaande leerlijnen”, stelt Brand.

“Er is ook gestreefd naar samenhang tussen leergebieden. In andere leergebieden verdiepen leerlingen de bij Nederlands geleerde vaardigheden, zoals lezen, schrijven, redeneren en met elkaar in gesprek gaan. Omgekeerd hebben ze de bij de andere leergebieden opgedane kennis nodig om teksten te begrijpen of zelf te maken.”

Denk mee over de kerndoelen

Hoe kijken jij en je collega’s aan tegen de conceptkerndoelen? En wat hebben jullie nodig om daar straks mee te gaan werken? Praat en denk hierover mee tijdens het (gratis) landelijk congres ‘Actualisatie Kerndoelen’ op 10 oktober in Nieuwegein. Kijk voor meer informatie en om je aan te melden op [de website](#) van WProducties & Events.

Wil je dat jouw school meedoet aan het beproeven van de conceptkerndoelen in de praktijk? Geef je interesse door via: actualisatiebeproeven@slo.nl.

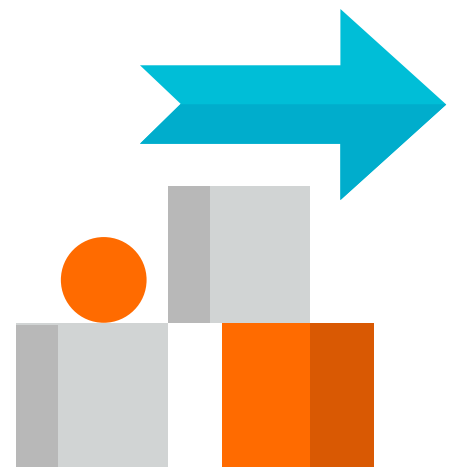

Beproeven

Er hebben al de nodige mensen meegekeken bij de totstandkoming van de conceptkerndoelen (zie ook kader 'Samen met het onderwijsveld' onderaan deze pagina). Maar de echte proef is aan de praktijk. Nadat eind september de conceptkerndoelen zijn opgeleverd volgt daarom een fase van beproeven. Daartoe gaat SLO in heel Nederland scholen werven die mee willen kijken met en denken over de conceptkerndoelen. "We vragen scholen om kritisch mee te kijken naar de conceptkerndoelen, hierover in gesprek te gaan of elementen uit te proberen. Dit alles om te toetsen of de kerndoelen bruikbaar zijn in de onderwijspraktijk.", licht Brand toe. Daarna volgt definitieve (wettelijke) vaststelling.

Daarnaast gaat SLO met scholen in gesprek over wat ze nodig hebben voor de implementatie van de kerndoelen. Op deze manier worden ze echt van de onderwijspraktijk zelf. Brand hoopt en verwacht dat de geactualiseerde kerndoelen leraren straks helpen bij het geven van goed onderwijs. "Deze kerndoelen geven leraren meer richting en houvast door helder en concreet te beschrijven wat leerlingen moeten kennen en kunnen. Daardoor kun jij als leraar betere keuzes maken voor wat jouw leerlingen op welk moment nodig hebben om eruit te halen wat erin zit. Dat aanbod hoeft niet altijd uit een methode te komen. Jij als leraar bent de expert die bepaalt wat wanneer nodig en nuttig is."

"We vragen scholen om kritisch mee te kijken naar de conceptkerndoelen, hierover in gesprek te gaan of elementen uit te proberen. Dit alles om te toetsen of de kerndoelen bruikbaar zijn in de onderwijspraktijk."

Samen met het onderwijsveld

Actuele kerndoelen dragen bij aan gelijke kansen voor leerlingen, een goede doorstroom naar het vervolgonderwijs en zorgen dat leerlingen beter kunnen deelnemen aan de maatschappij. Daarom gaf het ministerie van OCW in de zomer van 2022 aan SLO de opdracht om samen met het onderwijsveld de kerndoelen voor Nederlands, rekenen en wiskunde, burgerschap en digitale geletterdheid te actualiseren of te ontwikkelen. Daar is het afgelopen jaar hard aan gewerkt door kerndoelenteams, bestaande uit leraren po, leraren vo, vakexperts, curriculumexperts van SLO en een onafhankelijke procesregisseur.

Elk team wordt bijgestaan door een advieskring met vertegenwoordigers van onder meer vakverenigingen (zoals de Vereniging van Levende Talen), lerarenopleidingen en wetenschappers.

De conceptkerndoelen Nederlands en rekenen en wiskunde worden eind september als eerste opgeleverd. Die voor burgerschap en digitale geletterdheid volgen in november. In 2024 beproeven scholen de bruikbaarheid van de kerndoelen in de onderwijspraktijk. Daarna gaat SLO met scholen in gesprek over de vraag wat zij nodig hebben om de kerndoelen te implementeren. De kerndoelen gelden voor po, onderbouw vo en (v)so.

Een soortgelijke actualisatie start najaar 2023 voor de overige vijf leergebieden (moderne vreemde talen, mens en maatschappij, mens en natuur, kunst en cultuur, en bewegen en sport).

Tekst: Bea Ros
Fotografie: Barbra Verbij

Meer informatie

Kijk op www.actualisatiekerndoelen.nl en www.slo.nl/actualisatie voor meer informatie over de actualisatie van de kerndoelen. Je kunt je hier ook aanmelden voor automatische updates.